HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כיצד פרק שני יבמות

כא.

כי אם כל התועבות האל. גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות: **מכלל דיש רכות.** וקלות מהן ואסורות: **אלה.** במדות כתיב[ו] כי תועבת ה׳ כל עושה אלה כל עושה עול ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהמ[ח] לאו קשה הוא: **הכתיב אלה.** מכל התועבות האלה ונכרתו[ט]:

רב יהודה אמר (ד) **ואזן וחקר.** והא דאמר פרק שני דעירובין (דף כח.): בשעה שתיקן שלמה נטילת ידים ועירובין יצאת בת קול ואמרה כו׳ ולא חשיב שניות שמא אחר בת קול תקנה: **ומותר באשת חמיו.** ירושלמי אשת חמיו אסורה משום[ס] מרלית העין ות״ת תורה היא לאסור׳ הא דוד נשא רצפה בת איה וקאמר נמי שני חורגין שגדלו בבית אסורה מפני מרלית העין רבי חנינא אומר יסבון באמתא דלא חכימי להו ומעשה בפרוביינלא באחד שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג ליש אשת חמיו ואפסדיה ר״ת לסעודתיה ואע״ג דשמעתין שרי להו אשת חמיו וחורגו שמא [פ] אחר כך אסרום ומיהו בסוף משום מלחמה [פא] מוכיח סוגיא דלא חיישינן למרלית העין גבי חורגה הגדילה בין האחין: **אי הכי אשת חמיו נמי.** מאס (פב) אם חמיו לא מצי למיפרך דתימא ליה אני מותרת לך כו׳ דבעיא היא לקמן אם שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא:

באלמנה מן הנשואין כולי עלמא לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה כי פליגי באלמנה מן הארוסין מ״ד פוטרת אתי עשה ודחי את לא תעשה ומאן דאמר אינה פוטרת לא אתי עשה ודחי את לא תעשה כיון דאפשר בחליצה מיתיבי ואם בעלו קנו תיובתא לימא תיהוי נמי תיובתא דר״ל אמר לך ר״ל כי אמינא אנא היכא דמקיימי מצוה אבל הכא חליצה במקום ייבום לאו מצוה היא [א]אמר [ב]רבא רמז לשניות מן התורה מנין שנאמר [1]כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ האל קשות מכלל דאיכא רכות ומאי נינהו שניות [ג]ומאי משמע דהאל לישנא דקשה הוא דכתיב [2]ואת אילי הארץ לקח לימא פליגא דר׳ לוי [ד]דא״ר לוי [3]קשה עונשין של מדות יותר מעונשין של עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהן [3]אלה אל קשה ואלה קשה מאל גבי עריות נמי הא כתיב [4]אלה ההוא למעוטי מדות מכרת אלא מאי חומרייהו הני אפשר בתשובה הני לא אפשר בתשובה רב יהודה אמר מהכא [5]ואזן וחקר תקן משלים הרבה ואמר עולא [ה]א״ר אלעזר קודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים ר׳ אושעיא אמר מהכא [6]פרעהו אל תעבר בו שטה מעליו ועבור אמר רב אשי משל דר׳ אושעיא למה הדבר דומה לאדם משמר פרדם משמרו מבחוץ כולו משתמר משמרו מבפנים שלפניו משתמר שלאחריו אינו משתמר והא דרב אשי [ו]בדותא היא התם שלפניו מיהא משתמר הכא אי לאו שניות פגע בערוה גופה רב כהנא אמר מהכא [7]ושמרתם את משמרתי [ז]עשו משמרת למשמרתי א״ל אביי לרב יוסף הא דאורייתא היא דאורייתא ופירשו רבנן כל התורה נמי פירשו רבנן אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא: ת״ר [ח]מה הם שניות [1]אם אמו [ד]ואם אביו [ה]ואשת אבי אביו [ו]ואשת אבי אמו [ז]ואשת אחי האב מן האם [ח]ואשת אחי האם מן האב [ט]וכלת בנו [י]וכלת בתו [2]ומותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו ואסור בבת חורגו [ל]וחורגו מותר באשתו ובתו ואשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך בת חורגו דאורייתא היא דכתיב [8]את בת בנה ואת בת בתה משום דקבעי למיתני סיפא אשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך ואע״ג דבתי אסורה לך מדאורייתא בדידי לא גזור ביה רבנן תנא רישא נמי בת חורגו אי הכי אשת חמיו נמי תימא אני מותרת לך ובתי אסורה לך דהויא אחות אשתו הא פסיקא ליה הא לא פסיקא ליה: אמר רב [ט]ארבע נשים יש להן הפסק נקיט רב בידיה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן האם וכלתו וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך דעילאי דרב ורב מאי טעמא לא חשיב ליה מיחלפא ליה באשת אבי אביו וזעירי להתם שכיח ואזיל להכא לא שכיח ואזיל כלתו דאורייתא

עריות אפשר בהקנה. כל זמן שלא הוליד ממזר יפרוש הימנה ויתחרט אבל מדות גזל את הרבים הוא ואינו יודע למי יחזיר ואע״ג דקיימא לן[י] יתקן בהם לרבי רבים ללו תשובה מעלייתא הוא: **ואזן.** לשון אוזים בית אחיזה כדאמר בעירובין[כ] לימד דעת את העם דאגמרה בסימני טעמא ואסברה בדדמי גמר מילתא ממילתא והזהיר על דברי סופרים כדכתיב ויותר מהמה בני הזהר[ל] הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השניות: **חוזים.** של קופה לאחוז בהן הקופה ומשתמרת שלא תפול ה״ג ע״י שניות מתרחקין מן העריות: **פרעהו.** [מ] הגילהו לאיסור והוסיף עליו כדי שלא תעבור בו. כמו גדל פרע[נ]: **ושמרתם את משמרתי.** גבי עריות כתיב: **אם אמו.** אמו כתיב[ס] וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו. וגזרו נמי באם אביו משום אם אמו ואע״ג דגזירה לגזירה הוא כדאמר לקמן[ע] משום דתרוייהו אימת רבתא קרו להו: **ואשת אבי אביו.** משום אשת אביו הכתוב[פ]: **ואשת אבי אמו.** ואע״ג דאשת אבי (אם) אמו אמו גזירה משום אשת אבי אביו דתרוייהו אבא רבא קרו להו והילך חדא הוא: **ואשת אחי האב מן האם.** דמן התורה ערות אחי אביך כתיב[צ] ואמריגן לקמן בהנא על יבמתו[ק] דבאחי אביו מן האב קמשתעי אבל אם היה אחיו של אביו מן האם שריא וגזרו רבנן עלה משום אשת אחי אביו מן האב: **ואשת אחי האם מן האב.** כגון נפתלי אחי יוכבד מאביה ועשה אשה אסורה לאהרן משום שניה דאע״ג דאשת אחי אמו לא כתיבא גזרו בה רבנן היכא דהוא אחי אמו מן האב גזירה לגזירה משום אחי אביו מן האם שייה נמי שייה[ר] ואיכא לד אבי[ש] אבל אם היה נפתלי אחי יוכבד מן האם ולא מן האב מיבעי לקמן בגמרא [ע״כ] אי גזור רבנן עלה אי לאו: **וכלה בנו.** גזור משום כלתו: **וכלה בתו.** מפרש טעמא לקמן [שם] גזירה משום כלת בנו: **חורגו.** בן אשתו: **ואסור בבת חורגו.** לקמן פריך הא דאורייתא היא את בת בנה [ויקרא יח] ואמאי תני לה בהדי שניות: **הא לא פסיקא ליה.** בת חורגו לעולם אסורה לו: **הא לא פסיקא ליה.** בת אשת חמיו האסורה לו משום אחות אשה הואיל ולאחר מיתת אשתו מותרת לו לא פסיקא ליה: **ד׳ נשים שניות יש להן הפסק.** שלמעלה מהן ולמטה מהן מותר. אבל האחרות כגון אם אמו אין [ב] להם הפסק שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות הויא נמי שייה וכן אשת אבי אביו ואם אבי אביו ואם אבי אביו למעלה מהן עד לעולם אסור כגון אשת אבי אביו ואם אבי אביו: **ונקיט רב בידיה תלת.** לפרושי תלת מהנך ארבעה אבל רביעית לא הוה ידע מה היא אבל גמרא הוה גמיר דארבע הינהו: **אשת אחי האם מן האב.** היא לבדה שייה אבל אשת אחי אם אמו מותרת: **ואשת אחי האב מן האם.** לבדה שייה אבל אשת אחי אביו מן האם מותרת וטעמא משום דלא שייכא בהו ערוה דאורייתא אבל אם אמו דשייכא בדורותיה ערוה דאורייתא כגון אמו ואשת אבי אביו יש בדורותיה ואם אב דאורייתא ואם אביו נמי אע״ג דלא שייכא בדורה ערוה דאורייתא אין לה הפסק ואסורה אף אם אבי אביו דמיחלפא באם אם אמו: **וכלתו.** יש לה הפסק. ולקמן פריך היכי חשיב בהדי שניות הא דאורייתא היא ומתרץ אימא כלת בתו דחשבינן לה לעיל בשניות וקאמר רב דיש לה הפסק הואיל ולא שייכא בה איסור כלה דאורייתא הילכך כלת בת בתו שריא אבל כלת בנו אין לה הפסק וכלת בן בנו נמי אסירא הואיל ושייכא בדורות הללו איסור כלה דאורייתא: **אשת אבי אמו.** יש לה הפסק ושרינן אשת אבי אבי אמו הואיל ולא שייכא בדורות הללו איסות אב דאורייתא: **וסימן.** הא דאוסיף זעירי דעילאי דרב הוא דור אחד למעלה משניות דרב דחשיב אשת אחי האם וזו של זעירי דור אחד למעלה (גא): **אשת אבי אמו מחלפא באשת אבי אביו.** דאי אמרת יש לה הפסק אתי למימר באשת אבי אביו יש לה הפסק והתם איכא בתותם דורות איסות דאורייתא: **הכא שריא דאזיל.** למשפחת אביו אדם רגיל ליך ויודע שיש שם קורבה יותר מאמו הילכך לא מיחלפי: דאורייתא

למעוטי מדות מכרת. דס״ד אמינא כיון דעול מדות נקראו מועבות הוה אמינא הרי הן בכלל כל אשר יעשה מכל התועבות, אי לא כתב אלה דמשמע מיעוט, ולא משום גז״ש, דאפילו כתב אלה לא דיינינן דאין אדם דן גזירה שוה מעצמו אא״כ למדו מרבותיו, ולא מק״ו דהאי אפשר בתשובה והאי לא אפשר בתשובה, דאין עונשין מן הדין, אלא משמעותו כדפרישית (שם). אלא מאי חומרייהו. למדות כיון דבעריות איכא כרת ובדידהו ליכא כרת (שם). הני אפשר בתשובה. עריות מועלת תשובה

אי עביד ליה תשובה מעלייתא, דכתיב (הושע יד) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ואמרינן נמי (מכות כג.) כל מייני כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן (שם). הני לא אפשר בתשובה. מדות שגזול את הרבים אי אפשר לו בתשובה, שהרי תשובתו תלויה בהשבת גזילה, דכתיב והשיב את הגזלה, והוא אינו יודע למי יחזיר, ואע״ג דאמרינן יעשה בהן לרבי רבים, אין זו תשובה מעליא, מאחר שאינו משיב לבעלים, אלא שבירלו לו המוטב (שם). ועשה לה אזנים. שתיקן עירובין ודיש וגזר על השניות לעריות ועל ידי כך אוחזין כולכל במצות, שנתרחקו מן העבירה, כלרך שנוח לאחוז בכלי שיש לו בית יד משאין לו (ערובין כא:).

מסורת הש״ס

(א) [בשאלתות פ׳ אחרי סי׳ לז אותא רכ הוגא], ב) ב״ב דף פח:, ג) עירובין כח:, ד) [עי׳ פסחים יא, ומ״ש שם על הגליון], ה) [מ״ק ה.], ו) [מס׳ ד״א פ״א ע״ש], ז) [דברים כה], ח) [דהאל רש״ש], ט) [ויקרא יח], י) [ביצה כט.], כ) דף כח:, ל) [קהלת יב], מ) [ס״א הגדילהו], נ) [במדבר ו], ס) [ויקרא יח], ע) [ב״ב], פ) [ויקרא יח], צ) [ויקרא יח], ק) [דף נד:], ר) במ״א: אם, ש) וכ״ה בדרך ארץ רבה פ״א ומסיים ובתה מותרת לו, ת) [במסכת דרך ארץ אותא בוכ״ל אבל אמרו מכמיס אשת חמיו אסורה מפני מרלית העין ובתה מותרת לו], א) סוטה מג:.

גליון הש״ס

גמ׳ ומאי משמע דהאל לישנא דקשה הוא. עי׳ מדרש רבה פרשה תולדות פ׳ סד בפסוק את כל האדלות האל:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ואשת אחי האם מן האב וכו׳ דהוא נמי שייה משום דבתרוייהו איכא לד אב: (ב) ד״ה ד׳ נשים וכו׳ אין לה הפסק שלמעלה וכו׳ הוא נמי שייה הואיל ואמו מן התורה וכן אשת אבי אביו הואיל ואשת אב הויא דאורייתא וכן אם אביו למעלה מהן וכו׳ ואם אבי אביו מ״ר ותיבת אבי נמחק פעמים: (ג) ד״ה ומימן וכו׳ למעלה מאשת אחי אמו הס״ד: (ד) תוס׳ ד״ה רב יהודה אמר מהכא ואיתן: (ה) ד״ה אי סבי וכו׳ מאם אם אמו לא. נ״ב כן הגיה מהרש״ל ועיין בש״ת הב״ח סי׳ ז:

תוספות ישנים

דלא אפשר בתשובה דאין יודע למי משלם ואין להקשות יעשה מהן לרבי רבים (ב״ק לד:) דמ״מ אין זה תשובה כתיקונה כיון דאינו משלם לאותו שגזל: הני אפשר בתשובה ובלבד שלא הוליד בן דאם הוליד בן הוי מעוות לא יוכל לתקון (לקמן כב:): עד שבא שלמה ועשה לה גזוזים. וא״ת התם פרק עושין פסקן (עירובין כח:) תשיב עירובין וגט״ר דקאמר בשעה שתקן שלמה עירובין וידיים ואמאי לא תשיב שניות דהכא וי״ל דלא תשיב אלא דבר המלוי בחכמה ובקבלת הלב. אבל הכא אין הדבר מלוי בחכמה אלא להתמיר ולעשות סייג לתורה:

תום׳ חד מקמאי

תנו רבנן מה הן שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו פי׳ כל הני אין להן הפסק דאם אמו ואם אבי אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי (אבי) אמו [אסור] עד סוף כל הדורות. אמר רב [ארבע נשים] יש להן הפסק. ונקט רב בידיה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן (האב) [האם] וכלתו בתו אבל כלת בנו וכלת בן בנו עד סוף כל הדורות אין להן הפסק. וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו.

עין משפט נר מצוה

יח א (מיי׳ פ״ז מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ו סמג לאוין קי קנג טור אה״ע סימן טו).

יט ב מיי׳ פ״ז מהל׳ גנבה הלכה יב סמג לאוין קנג טוש״ע מ״מ סימן רלח סעיף יט:

כ ג מיי׳ פ״ז מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ו סמג לאוין קי טוש״ע אה״ע סימן טו סעי׳ ב:

כא ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ ד:

כב ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ו:

כג ו מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ז:

כד ז מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ח:

כה ח מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ט:

כו ט מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יט:

כז י מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף כ:

כח כ מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף כד:

כט ל מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יא:

ל מ מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יח:

תורה אור השלם

1. כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ: ויקרא יח כז
2. וַיִּקַּח מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וַיִּכְרֹת אִתּוֹ בְּרִית וַיָּבֵא אֹתוֹ בְּאָלָה וְאֶת אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח:
יחזקאל יז יג
3. כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה כֹּל עֹשֵׂה עָוֶל: דברים כה טז
4. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם:
ויקרא יח כט
5. וְיֹתֵר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכָם עוֹד לִמַּד דַּעַת אֶת הָעָם וְאָזַן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה:
קהלת יב ט
6. פָּרְעֵהוּ אַל תַּעֲבֹר בּוֹ שִׁטֶּה מֵעָלָיו וַעֲבוֹר:
משלי ד טו
7. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֹחַקּוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יח ל
8. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שְׁאֵרָה הֵנָּה זִמָּה הוּא: ויקרא יח יז

מוסף רש״י

עונשין של מדות. אם עושה כהן עול. מעונשין של עריות. אם נכשל כהן (רשב״ם ב״ב פח:). **שזה** נאמר בהן אל. עריות דכתיב את התועבות האל, וזה נאמר בהן אלה. במדות כתיב אלה, דכתיב כל עושי אלה כל עושי עול (שם). **ואלה קשה מאל.** דמשום הכי הוסיף הכתוב כהן ה׳ לרבות ולהגדיל הקישוי (שם). **גבי עריות** נמי הא כתיב אלה. כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו (שם).